

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljave je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko politiško glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1.50 Din. Članstvo „Pov. UJU—Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 2.50 od petih vrst. Inerdatni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Za učiteljski sindikat.

V poslednjem času je začelo naše učitelstvo misliti pozitivneje nego kdaj prej o nameri, da ne stavlja svojega dela več strankarski politiki v službo, ki ji je dosedaj služilo prevdano.

Za to svojo novo težnjo je učitelstvo javno manifestiralo z novo smerjo, ki je rekla bi najizdatnejša pot v borbi proti strankarskim vplivom in najučinkovitejša jamstvo za napredek šole in učitelstva.

Brez te javne manifestacije in borbe bi se učitelstvo nikdar ne otreslo javnega mnenja da ni več strankarsko opredeljeno.

Še nekaj! Ako bi bil učitelj materialno dobro situiran, ne bi bil kot tak orodje strankarskim politikom. Ali on deli usodo z ostalim državnim uradničtvom, išče kruha in kdor išče kruha in se bori z življenjem dela čisto brezpogomo. Zato je v odvisnosti stoječ učitelj politikom dragocen material, ker ga uporabljajo za svojega agitatorja. Mislim da je tem nazorom sedaj odklenkalo, vsaj v Sloveniji.

Dasi smo se rešili sitne muhe, vendar vidimo, da je naša strniena falanga še slaba v borbi zoper notranje in zunanje nasprotnike. Akorav smo v osmem letu državnega edinstva, vendar oblika naše organizacije še ne more biti definitivna za uspešno borbo. Izkušnje so nam to pokazale. Treba nam je edinstvenega pogleda v poslednji nove borbene forme organizacije in tudi v poslednji uporabe borbene metode za zaščito naših interesov in v obrambo našega prava.

En del učitelstva bi hotel da našo organizacijo postavi na sindikalno osnovno, da se na ta način doseže organska vez s sindikati intelektualnih in fizičnih delavcev dočim je drugi del za današnji način in obliko stanovskega organizovanja. Za prvo idejo, zdi se, je mlada, za drugo in današnja starejša učiteljska generacija.

V tem problemu učitelstvo koleba med mamljivim mirom prošlosti in motenju patriarhalne sedanjosti, ter realno stvarnostjo da tako ni moglo več dalje. Ali življenje nas neha napreči. Potreba je izvršiti reorganizacijo celokupnega jugoslovanskega učitelstva na osnovi sodobnih zahtev in sindikalne podlage. K temu

nas silijo fakta in izkušnje preteklosti, kajti postati moramo tako močni da bomo lahko zahtevali in ne prosili, da se osnovna šola izpremeni v državno ustanovo, da se nieno vzdrževanje zajamči tudi v državnem budžetu, da se spoštujemo jasni zakoniti predpisi da se redno izplačajo pripadajoči prejemki da se prilžna učiteljevo delo za koristno državi in za sam narod da se ne dela krivic učitelstvu z raznimi persekucijami in sličnimi dejanji.

Ne smemo obdolžiti samo onih »gori«, da smo prišli tako daleč, temveč tudi učitelstvo je na tem krivo in to radi nedoumne pasivnosti za borbo v svrhu poboljšanja svojega socialnega položaja. Nesporni dejstvo je, da edino učitelstvo iz lastnega držji na vsaj primerni višini v državi osnovno šolstvo. In vendar nas omalovažujejo in smo primeroma malo močni, smo šibki neborbeni in brez zavesti. Pa pride še sedem čudežev. Prvi je tu: odteljalji za naplavljence! In kako se mi proti temu borimo? Protest in prošnja pri tem ho ostalo!

A zato treba borbe a ne moledovanja. Ustvariti moramo pogoje za tako borbo. To je izprememba v ideologiji, ki se vrši med učitelstvom in tudi v naši inteligenci. Usmerjeno je delo za zvezo vseh umnih delavcev in za borbo izven ožjega stanovskega kroga pri bratskih organizacijah.

Ta proces je pospešila vojna, da je očigleden in jasen. Stvar je razumljiva. Mislili smo da pride po svobodi na vrsto dvije prosvete. A ta sen je ostal prazna iluzija.

Dočim smo se borili v prošlosti za svobodo, se moramo boriti sedaj proti nasilju. Šola je ostala ista ona stara patriarhalna mrtva hiša ki je tudi vojna pri nas ni izpremenila. To je še bedna ustanova, kateri odgovarja tudi beda učitelstva. Trda ugotovitev, a resnična!

In zato se je ideologija izpremenila tudi med učitelstvom in se še spreminja, ne govori se več o prošnih temveč o borbi, ne govori se o prosjaški organizaciji, temveč o borbenem združenju — o učiteljskem sindikatu in o zvezi uradniških sindikatov s fizičnimi manualnimi delavci.

Peter Jereb.

Skupščina Profesorskega Udruženja — sekcija Ljubljana.

Med profesorji vlada stanovsko edinstvo. — Združeni so vsi brez razlike strankarstva. — Zaradi narodnega edinstva se ne pripravajo pri stanovskih vprašanjih. — Solidarni so z ostalimi državnimi uradniki. — Članstvo narasča. — Lep napredek za vsestransko prosvetno in strokovno delovanje.

Medtem ko se pri nas smatra, da se moramo ločiti po strankarski opredelitvi in moramo deliti svoje stanovske vrste celo z ozirom na različno tolmačenje nacionalnih problemov, so si profesorji in meščanskošolski učitelji edini in so vsi združeni v eni organizaciji.

Njih organizacije, ki so bile pred par leti še šibke postajajo vedno močnejše in rastejo sistematično v notranji sili. Pa ne po vnianem pompu, temveč po sistematičnem notranjem strokovnem delu.

Niti na misel jim ne pride, da bi v svoja stanovska pravila in v stanovske programe vnašali narodno edinstvo in bi s tem hoteli prevzemati kak poseben patent na patriotično mišljenje ter s tem en del svojega stanu slikati kot manj vreden glede patriotičnega čustvovanja. Dobro se zavedajo da nacionalna vprašanja ne sodijo v njihove ožje stanovske programe in da stanovske organizacije niso za to tu, da bi opravljale policijsko službo za patriotično mišljenje nad katerikoli delom lastnega stanu.

Tega se zavedajo tudi druge uradniške organizacije in nobeni ne pride niti na misel, da bi metala iz svoje srede katerikoli del svojih tovarišev, zaradi strankarskega mišljenja se manj pa, da bi vnašale v svoje stanovske programe vprašanja s katerimi bi hotel osumljati en del svojega stanu in ga s tem odvrnati od skupnega stanovskega dela.

Dne 19. t. m. je zborovala ljubljanska sekcija prof. Udruženja v Ljubljani. Število članstva je naraslo za 23 in šteje

sekcija sedaj 245 članov od tega 160 v ljubljanski in 85 v mariborski oblasti.

Posebno leno se je sekcija v teh prvih letih razvila gospodarsko in izkazuje premoženje 34.834 Din ter podporni fond v znesku 98.756 Din.

Sekcija je sklenila pristopiti k Osrednji zvezi javnih nameščencev, ker je v skupnem boju bomo lahko kaj dosegli in je sklenila pobirati v ta namen posebno članarino mesečno po 1.50 Din od člana.

Profesorsko društvo je izdalo tudi Stalež srednjih in strokovnih šol v Sloveniji, ki je bil natisnjen v 500 izvodih, od katerih je že 301 izvod prodan. Sekcija je sklenila zainteresirati ministrstvo, da izda Stalež za vsa država.

Skupščina je nadalje zahtevala razpis za vsa izdraznena mesta do 31. julija; znižanje učne obveznosti; honoriranje razredničtva; neokrnjeno funkcijsko doklado ravnateljem; prosto vožnjo profesorjem zemljevidov o počitnicah; staljšče glede snuioče se Profesorske Kreditne Zadruge; obravnavati je potrebo novih zgradb za srednje šole; vrašanje učnih knjiž za srednje šole; učni načrti za srednje šole; pisateljem učnih knjiž naj se izposluje popolen dopust.

Skupščina je razpravljala o sledečih aktualnih temah: 1. O uradniškem zakonu in meza uporabi s posebnim ozirom na profesorie, ref prof. Vlad. Lapaine, ref. min. prosv. 2. O mednarodnem kongresu srednješolskih profesorjev v Ženevi poroč. prof. dr. V. Brežnik. 3. O ponostavitvi šolske administracije, poroč. dir. K. Hočevar.

Nezaslišana krivica učiteljem, potrjenim k vojakom.

Križev pot po odslužitvi kaderskega roka. — Službe bi se morale rezervirati. — Tudi na službenih letih so prikrajšani učitelj-vojaki. — Nujna potreba izpreembe zakona.

Učitelji-vojaki so gotovo hvaležni tovarišu M. Vaudi, ki je v 5. številki »Učiteljskega Tovariša« razkril krivice, ki jih trpijo zaradi vojaške službe. Ni pa razgalil krivic, ki jih trpijo ti učitelji po dovršeni kaderski službi. Zato naj mi bo dovoljeno, da v sledečem omenim še te.

Po dokončanem kaderskem roku je učitelji na cesti brez službe. Znova se

mora pehati za sprejem v državno službo, mora vlagati kolkovano prošnjo s številnimi kolkovanimi prilogami in overovljenimi prepisi in čakati, nestrpnno čakati odredjenja iz težavnega položaja.

Srečen, kdor ima še neizčrpane starše in tako dobre sorodnike, da mu nudijo stanovanje, hrano, kupijo obleko. A marsikateri nima podpornikov, dela

Naročajte zvezke Učiteljske tiskarne, ki se prodajajo v korist Učiteljskega Konvikta in Učiteljskega Doma.

LISTEK.

† Fran Črnagoj.

Rodila ga je Črna vas na Barju poleg Ljubljane (27. januarja 1865), ki je v dobi Črnagojeve mladosti samevala ob Izanski cesti in leto za letom s strahom pričakovala, kdaj jo zopet zajamejo jesenske in pomladanske poplave, da ji uničijo vse plodove siromaške zemlje in s trpljenjem bednega seliaka pridoblene najnujnejše življenske potrebščine. Ljubljana domača vas mu je dala na življenje pot trojno popolnico: delohubnost, skromnost in odpornost. S to dediščino sinu preproste in v siromaštvo potapljajoče se vasice oblagodarjen, je Črnagoj krenil na naporno cesto šolanja, kjer se je srečal z Jankom Likarjem, se z njim pobratil in srkal skupno z njim vsa dolga leta iz čaše življenja radost in trpkost narodnega, zavednega in ponosnega učitelja. Likarjevo filozofijo resignacije in fatalizma je krotil in omiljal Črnagojev zdrav humor ki je marsikatero solzo bridkosti pretopil v posmeh prezira in odrasit moške volje; ali zmagal ali padel! Kompromisov ni v nazorih, ki jih da in utrdi življenje!

Od Svetega Gregorja se mu je prevajala pot v Izlake, od tod v Šmartno pod Šmarno goro, potem pa je z mirnim, enakomernim korakom dopotoval nazaj na barijsko šolo, kjer je ostal do upokojitve v učiteljski službi, je bil od leta 1885. do leta 1924. Zadnja leta je prevzel posle oblastnega nadzornika šolskih vrstov dokler se ni preselil na Vič pri Ljubljani, kjer se je nastanil v lastni hiši in se lotil dela na obsežnem zemljišču.

Morda je že trideset let od tedaj, ko smo mladi in stari tovariši obiskali Črnagoja v njegovi šoli v Šmartnem pod Šmarno goro. Iskreno nas je pozdravil in gostoljubno sprejel. Razkazal nam je svojo šolico, navdušeno govoril o svojem šolskem delu in z živo ognjevito besedo opisoval lepoto kraja ki se je v zelenju in cvetju prostiral pred nami. Črnagojeva beseda mi je odkrila nove lepote učiteljskega poklica, v tej besedi se je vidoma stonjevala lepota kraja, da je bil utemeljen moj klic: »O, ko bi mogel biti učitelj na Črnagojevi šoli!«

Na Barju je ob novem šolskem poslopiju pričaral Črnagoj iz pustnije in neplodnosti prelep šolski vrt ki je kakor široko razpleten in bujno cvetoč vencil

objemal belo hišo. Smrečji gai je sprejadal prestrezal cestni prah, ob stenah so se popenili špalirji sadnega drevja, za šolo je rasla povrtnina, navmes so se črtale lahke živopisane cvetja. Tod je prihajal Črnagoj od bele zore do vlažnih večernih senc, se razgovarjal s svojimi čebelami miloval svoje cvetke, karal nezgodni mrčes na sadnem drevju, videl vse kar je snovala priroda čudotvornega okrog njega in poznal vsako bilko cvetico in drevo, ki jim je večča in dobra roka njegova negovala rast in pospeševala plodnost. S tem vrtno v duši je hodil, bival in delal povsod. V učilnici je bil vrtnar kjer je presajal v duše Barjančičev, kar je njegova duša imela v sebi najlepšega. To je bilo delo učitelja-umetnika in učitelja-očeta ki se je blagotvorni rosi enako pretakalo izmed štirih sten v vso okolico, da so po črni zemlji in v mrtvilo zasajanih dušah takisto dehteli in se bohotili vrtni cvetja, sadja, pravnosti, lepote in ljubezni. »Ko bi mogel biti učitelj na Črnagojevi barijski šoli!« sem si želel v mladih, lenih, burnih letih.

In v naš krog na naše skupščine in na naša zborovanja je prinašal ta svoj dušni vrt, da je bila vsaka težka ura pretkana z rožami in da je vsak vesel trenutek dehtel v Črnagojevem cvetju.

In tako je spomin na tiste čase do današnjega dne pretkan z lepoto in dehteč v lepoti Črnagojeve poštene, plemenite, bratske duše!

Ko se je končno ustavil na Viču, je na zemlji — groblu enaki — ob Tržaški cesti s svojimi žuli in svojim znojem napravil in uredil vrt ki mu ni blizu enakega. Tukaj je hotel zadnja leta svojega življenja prebiti v obdelovanju zemlje da jo vso prekrije s cvetjem in vso prepolji z vonjem. Z zoro je prihajal, da je želel dobro jutro prirodi, z mrakom je odhajal, da je voščil lahko noč svoji ljubljani zemlji. »Ko bi mogel biti oskrbovanec Črnagojeve ljubezni!« si je zaželelo moje srce. A Črnagoj se je vedno bolj nihal k svetim tlam, vedno bolj se je nazibal do cvetnih gred dokler ga ni zemlja pogoltnila vase in dokler ni vodoravnega moža zasulo in prekrilo cvetje čez in čez... Konec!

Med začetkom in koncem — koliko dela koliko naporov, koliko močnatosti! Zakaj delohubnosti, skromnosti in odpornosti, so se pridružile vrline moža, ki ga je prekalil vihar življenja in mu poželil slavo; odkritosrčnosti, zvestoba in značajnost. Tak se je odzval vsakemu vabilu, ki ga je klicalo, kjerkoli so si želeli, da narodni govori o vrtnarstvu, sadjarstvu, čebelarstvu itd. Bil je po na-